

PARLAMENTAARISEN KOMITEAN ASETTAMINEN SELVITTÄMÄÄN YLEISEN ASEVELVOLLISUUDEN KEHITTÄMISTÄ JA MAANPUOLUSTUSVELVOLLISUUDEN TÄYTTÄMISTÄ

1 Asettaminen

Valtioneuvosto on puolustusministeriön esittelystä 5.3.2020 päättänyt asettaa parlamentaarisen komitean selvittämään yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä.

2 Toimikausi

Komitean toimikausi on 5.3.2020-31.10.2021.

3 Tausta

Valtion puolustusratkaisu perustuu sen turvallisuuspoliittiseen asemaan ja voimavaroihin. Suomen puolustuksen perustana on yleinen asevelvollisuus ja vahva maanpuolustustahto. Suomen ratkaisu perustuu asevelvollisuusjärjestelmän kautta rakennettavaan korkeaan valmiuteen ja laajaan koulutettuun reserviin. Puolustuskyvyllä turvataan Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus.

Maanpuolustusvelvollisuus on Suomen perustuslaissa määritelty velvollisuus, jonka mukaan jokaisella kansalaisella on velvollisuus osallistua isänmaan puolustukseen tai avustaa sitä lain tarkemmin määräämällä tavalla. Asevelvollisuus koskee 18–60-vuotiaita miehiä. Asevelvollisuuden voi suorittaa aseellisessa tai aseettomassa varusmiespalveluksessa tai siviilipalveluksessa. 18-29-vuotiaiden naisten on mahdollista hakea vapaaehtoiseen asepalvelukseen.

Asevelvollisuusjärjestelmän ensisijaisena tehtävänä on kouluttaa asevelvollisille tiedot ja taidot puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien täyttämiseksi. Järjestelmä tuottaa riittävän määrän sodan ajan joukkoja koko maan puolustamiseen. Asevelvollinen kuuluu varusmiespalveluksen jälkeen reserviin tai varareserviin. Asevelvolliset ovat velvollisia osallistumaan reservin aikana puolustusvoimien järjestämiin kertausharjoituksiin.

Kutsunnoissa määritetään henkilön palveluskelpoisuus sekä päätetään palveluspaikka ja palveluksen aloitusaika. Lisäksi annetaan tietoa maanpuolustusvelvollisuudesta ja edistetään kansanterveystyötä. Varusmiespalvelus kestää koulutuksesta riippuen 165, 255 tai 347 päivää. Noin 43 % varusmiehistä palvelee 347 päivää, noin 14 % 255 päivää ja 43 % 165 päivää. Palveluksen suorittaa vuosittain yli 20000 nuorta naista ja miestä.

Nykymuotoinen asevelvollisuusjärjestelmä vastaa sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin. Sotilaallisen maanpuolustuksen näkökulmasta nykymallissa ei ole merkittäviä muutostarpeita.

Asevelvollinen, jonka vakaumukseen perustuvat syyt estävät häntä suorittamasta asevelvollisuuslaissa säädettyä palvelusta, vapautetaan sen suorittamisesta ja määrätään suorittamaan siviilipalvelusta. Lakia sovelletaan myös naiseen, joka hakeutuu siviilipalvelukseen naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta säädetyn määräajan jälkeen.

Siviilipalvelukseen kuuluu peruskoulutusjakso, yhteiskunnalle hyödyllinen siviili- luonteinen työpalvelu, täydennyspalvelus, ylimääräinen palvelus ja liikekannallepau- non aikainen palvelus. Työpalvelu suoritetaan lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon, opetus- ja kulttuuritoimen, pelastustoimen, väestönsuojelun tai ympäristönsuojelun tehtävissä. Siviilipalveluksen kesto on 347 päivää ja palveluksen suorittaa vuosittain 1400-1600 velvollista.

Maanpuolustus kuuluu kaikille ja asevelvollisuus on yksi tapa täyttää perustuslain tarkoittama maanpuolustusvelvollisuus. Yhteiskunnallinen konsensus yleiseen ase- velvollisuuteen perustuvasta ratkaisusta kytkeytyy kansalaisten maanpuolustustah- toon eli haluun puolustaa Suomea, sen elämäntapaa ja omia läheisiään. Olennaista on, että jokainen kansalainen kokee olevansa osallinen yhteiskunnassa ja myös sen puolustamisessa.

Yhteiskunnalliset muutokset muokkaavat maanpuolustustahdon merkityssisältöä. Maanpuolustustahdon kokemukseen vaikuttavat mm. käsitykset turvallisuusympäris- töstä ja sodankuvasta, yhteiskunnan yhdenvertaisuudesta ja turvallisuustyönjaosta, kansainvälistyminen, yksilökeskeisyyden korostuminen sekä tietämys maanpuolus- tuksesta. Maanpuolustustahto merkitsee ihmisille eri asioita ja tavat toimia maanpuo- lustuksen eteen vaihtelevat ja muuttuvat.

Nykyistä järjestelmää on viime aikoina haastettu mm. yhdenvertaisuuden näkökul- masta ja julkisessa keskustelussa on nostettu esille eri tapoja osallistua maanpuolus- tustyöhön. Yhtenä vaihtoehtona on esitetty mm. kansalaispalvelusmallia asevelvolli- suusjärjestelmää täydentävänä mallina.

Vaihtoehtoisilla ratkaisuilla on moninaisia välittömiä ja välillisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, ml. taloudellisia vaikutuksia, jotka tulee perusteellisesti selvittää ennen päätöksentekoa. Suomen puolustamisen kannalta olennaista on, että kehittämisellä ei heikennetä kykyä Suomen sotilaalliseen puolustamiseen.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman kirjaus perustuu näihin lähtökohtiin.

"Yleistä asevelvollisuutta ylläpidetään sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin. Asevelvollisuus tukee yhteiskunnallista koheesiota ja luo perustaa maanpuolustustah- dolla. Hallituskauden alussa asetetaan laajapohjainen parlamentaarinen komitea sel- vittämään yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä. Tavoitteena on korkean maanpuolustustahdon ylläpitäminen ja kansa- laisten yhdenvertaisuuden vahvistaminen."

Hallitusohjelman mukaisesti parlamentaarisen komitean selvitystyön reunaehtoina ovat:

- Yleistä asevelvollisuutta ylläpidetään sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin. Kehittäminen tehdään sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeista ja sen tulee tuottaa operatiivista lisäarvoa.
- Kehittämisvaihtoehtojen tulee tukea maanpuolustustahdon ylläpitämistä ja vahvistamista.
- Kehittämisvaihtoehtojen tulee tukea kansalaisten yhdenvertaisuuden vahvistamista.

Parlamentaarisen komitean tehtävissä huomioidaan hallitusohjelmaan liittyvät uudistamislupaukset. Yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä koskevan komitean työssä tavoitteet konkretisoituvat erityisesti tukeutumalla vahvaan tietopohjaan sekä varmistamalla laaja-alainen vuorovaikutus ja osallistuminen erilaisten kuulemismenettelyjen kautta.

4 Tehtävät

Komitean tehtävät;

- 1) Laaditaan kuvaus maanpuolustusvelvollisuudesta sekä asevelvollisuuden (ml. siviilipalvelus) ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen nykytilasta. Nykytilaa tarkastellaan maanpuolustustahdon ylläpitämisen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden vahvistamisen näkökulmista tunnistuen nykytilan vahvuudet ja heikkoudet. Kuvauksen tavoitteena on jaettu ymmärrys järjestelmän vahvuuksista ja heikkouksista.
- 2) Selvitetään asevelvollisuuden (varusmiespalvelus, reserviäika ja vapaaehtoinen maanpuolustus) ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen kehittämistarpeita maanpuolustusvelvollisuuden täyttämisen sekä maanpuolustustahdon ylläpitämisen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden vahvistamisen kannalta.
- 3) Selvitetään kehittämistarpeita siviilipalveluksen ja siviilipalvelusaikana hankitun osaamisen hyödyntämisestä kokonaisturvallisuuden toimintamallin tarpeisiin. Kehittämisessä tulee huomioida maanpuolustusvelvollisuuden täyttäminen sekä maanpuolustustahdon ylläpitäminen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden vahvistaminen.
- 4) Selvitetään mahdollisuuksia kutsunnoissa edistää nuorten tietoisuutta maanpuolustusvelvollisuuteen ja yleiseen asevelvollisuuteen liittyvissä asioissa. Selvitetään mahdollisuuksia myös naisia koskeviin kutsuntoihin.

- 5) Selvitetään yleisen koulutusjärjestelmän mahdollisuuksia edistää nuorten tietoisuutta kokonaisturvallisuuteen, maanpuolustusvelvollisuuteen ja yleiseen asevelvollisuuteen liittyvissä asioissa.
- 6) Selvitetään kansalaispalvelusmallin toteuttamismahdollisuudet sekä itsenäisenä vaihtoehtona että yhdessä siviilipalveluksen kanssa muodostettavana kokonaisuutena. Kansalaispalvelusta tarkastellaan asepalvelusta täydentävänä mallina.

Parlamentaarisen komiteatyön loppuraportissa kirjataan tavoittiloja, jotka on johdettu perustelluista kehittämistarpeista. Tavoittilojen tulee antaa perusteet päätöksenteolle ja edelleen selvityksen jälkeen mahdollisesti laadittavan toimeenpano-ohjelman laatimiselle. Selvityksessä tunnistettujen kehittämisvaihtoehtojen yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida ainakin vaikutukset sotilaalliseen maanpuolustukseen, lainsäädäntöön sekä kansantalouteen. Kehittämisvaihtoehtojen tulee lisäksi sisältää arvio vaikutuksista maanpuolustustahdolle ja kansalaisten yhdenvertaisuudelle.

5 Kokoonpano

Puheenjohtaja

Kokoomuksen eduskuntaryhmä
kansanedustaja Ilkka Kanerva

Varapuheenjohtaja

Keskustan eduskuntaryhmä
kansanedustaja Joonas Könttä

Jäsenet ja varajäsenet

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä
Jäsen: kansanedustaja Tuula Väättäinen
Varajäsen: kansanedustaja Mika Kari

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä
Jäsen: kansanedustaja Jari Ronkainen
Varajäsen: kansanedustaja Tom Packalén

Kokoomuksen eduskuntaryhmä
Varajäsen: kansanedustaja Heikki Vestman

Keskustan eduskuntaryhmä
Varajäsen: kansanedustaja Mikko Kärnä

Vihreä eduskuntaryhmä
Jäsen: kansanedustaja Hanna Holopainen
Varajäsen: kansanedustaja Atte Harjanne

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä
Jäsen: kansanedustaja Jari Myllykoski
Varajäsen: kansanedustaja Veronika Honkasalo

Ruotsalainen eduskuntaryhmä
Jäsen: kansanedustaja Eva Biaudet
Varajäsen: kansanedustaja Anders Adlercreutz

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä
Jäsen: kansanedustaja Päivi Räsänen
Varajäsen: kansanedustaja Peter Östman

Liike Nyt –eduskuntaryhmä
Jäsen: kansanedustaja Harry Harkimo

Pysyvät virkamiesasiantuntijat:

ylitarkastaja Merja Hilpinen
opetus- ja kulttuuriministeriö

yksikön päällikkö Antti Lehtisalo
puolustusministeriö

osastopäällikkö Antti Neimala
työ- ja elinkeinoministeriö

budjettineuvos Petri Syrjänen
valtiovarainministeriö

eversti Hannu Kärhä
Rajavartiolaitoksen esikunta

eversti Jukka Nurmi
pääesikunta

Sihteeristö:

Pääsihteeri:
neuvotteleva virkamies Marikaisa Tiilikainen
puolustusministeriö

Muut sihteerit:
vanhempi osastoesiupseeri Jyri Kopare
puolustusministeriö

siviilipalvelusjohtaja Mikko Reijonen
Siviilipalveluskeskus

asiantuntija Satu Ylikorpi
työ- ja elinkeinoministeriö

erityisasiantuntija Peter Westersträhle
valtioneuvoston kanslia

Eturyhmät, kansalaisjärjestöt ja muut asiantuntijat osallistuvat komiteatyöhön kuulemismenettelyiden kautta.

6 Työmuodot

Komitean tehtäväkenttä on laaja-alainen ja edellyttää tukeutumista laajaan tietopohjaan ja selvitystyöhön. Komiteatyöskentelyn tukemiseksi komitea voi perustaa asiantuntija-jaostoja ja nimetä niihin asiantuntijajäseniä. Jaostot työskentelevät komitean ohjauksessa ja raportoivat komitealle.

Komitea vastaa omasta viestinnästään.

7 Vaikutukset

7.1 Taloudelliset vaikutukset

Komiteatyö toteutetaan virkatyönä. Komitean puheenjohtajille, jäsenille tai sihteereille ei makseta erillistä kokouspalkkiota. Mahdolliset muut komiteatyöstä aiheutuvat yleiskustannukset katetaan puolustusministeriön toimintamenoista (27.01.01.2).

Puolustusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston kanslia sopivat erikseen kustannustenjaon esimerkiksi erikseen rahoitettavien selvitysten tai arviointien osalta.

7.2 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) kiintiöperiaate koskee komiteoita, neuvottelukuntia ja muita vastaavia toimielimiä. Valtioneuvoston kanslia pyysi kutakin eduskuntaryhmää nimeämään komiteaan edustajansa ja hänen varajäsenensä. Eduskuntaryhmiä pyydettiin esittämään sekä varsinaisiksi jäseniksi että varajäseniksi nais- ja miespuolinen ehdokas.

Komitean varsinaisista jäsenistä ml. puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja 44% on naisia.